

Цитування:

Левченко М. Г., Форостян А. Ф., Кузнецов С. В. Інтеграція сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2021. № 3. С. 98-101.

Levchenko M., Forostian A., Kuznetsov S. (2021). Integration of contemporary art in the cultural space of the regions of Ukraine. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 3, 98-101 [in Ukrainian].

Левченко Микола Григорович, кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету культури і мистецтв, професор кафедри культурології Херсонського державного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4069-1729>

Форостян Анатолій Федорович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри культурології Херсонського державного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1823-4628>

Кузнецов Сергій Володимирович, кандидат філологічних наук, проректор з соціально-гуманітарної та науково-педагогічної роботи Херсонського державного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5546-1865>
nayka235@ukr.net

ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА В КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Мета роботи полягає у вивченні особливостей інтеграції сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України. **Методологія.** У дослідженні широко застосовувалася загальнонаукова методологія, а саме: структурно-функціональний, системний, герменевтичний, аксіологічний, семіотичний методи дослідження. Використання елементів структурно-функціонального аналізу було пов'язано з розглядом об'єкта дослідження як цілісної системи, в якій кожен елемент має своє місце і функцію в структурі. **Наукова новизна** запропонованого дослідження полягає у тому, що окреслена проблематика не висвітлена достатнім чином українськими науковцями і потребує ґрунтовного дослідження. **Висновки.** Перед викликами сучасності в українському суспільстві особливо гостро постало питання про пошук об'єднуючих начал, які могли б стати основою для згуртування і плідної взаємодії різних локальних (регіональних) культур. Доведено, що з'єднання культурних смислів і цінностей, властивих кожній з них, народжують єдине поле культурного простору. Свідченням об'єктивності його існування служать тенденції до зближення та інтеграції культур внаслідок впливу процесу глобалізації. Саме культура видається вмістилищем найбільш стійких систем соціокультурних смислів, універсальних цінностей, виступає як форма буття і спілкування людей різних – минулих, нинішніх і майбутніх – культур, інакше кажучи формою діалогу і взаємопородження культур. Важливо відзначити, що в загальному культурному просторі зберігаються тільки ті цінності й ідеали локальних культур, які сприяють розвитку суспільства як єдиного цілого. Оцінена роль сучасного мистецтва в особливостях інтеграції сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України. Відзначено, що основною місією культурної політики має стати поширення культурних норм, загальнолюдських і національних соціальних ідеалів, а також створення умов для повноцінного і гармонійного розвитку особистості через збереження та залучення культурної спадщини (матеріальної і нематеріальної), традицій і їх актуалізації в сучасному житті. Сучасне мистецтво становить особливу значущість у реалізації цієї проблеми, а культурний ландшафт являє собою фізичне і ментальне вираження організації простору людиною. Він дозволяє розглянути культурний простір локально, на прикладі конкретного регіону, в його взаємозв'язку з єдиною культурою. Таким чином, можна говорити про культурний ландшафт регіону, області, міста, а також окремого колективу чи іншої спільності.

Ключові слова: сучасне мистецтво, культурний ландшафт регіону, регіональний розвиток, діалог культур, інтеграція.

Levchenko Mykola, Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Dean of the Faculty of Culture and Arts, Professor of Cultural Studies of Kherson State University; *Forostian Anatolii*, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Culturology of Kherson State University; *Kuznetsov Sergii*, Candidate of Philological Sciences, Prorector of Social, Humanitarian, and Pedagogic Activities, Kherson State University

Integration of contemporary art in the cultural space of the regions of Ukraine

The purpose of the article is to study the peculiarities of the integration of contemporary art into the cultural space of the regions of Ukraine. **Methodology.** The general scientific methodology was widely used in the research,

namely structural-functional, systemic, hermeneutic, axiological, semiotic research methods. The use of elements of structural-functional analysis was associated with the consideration of the object of study as a holistic system in which each element has its place and function in the structure. **The scientific novelty** of the proposed study is that this issue is not sufficiently covered by Ukrainian scientists and requires a thorough study. **Conclusions.** The challenge of modernity in Ukrainian society is particularly acute for the search for unifying principles that could become the basis for cohesion and fruitful interaction of different local (regional) cultures. It has been proven that the combination of cultural meanings and values inherent in each of them gives birth to a single field of cultural space. Evidence of the objectivity of its existence is the tendencies to convergence and integration of cultures due to the impact of globalization. Culture is the container of the most stable systems of socio-cultural meanings, universal values, acts as a form of existence and communication of people of different - past, present, and future - cultures, in other words, a form of dialogue and intergeneration of cultures. It is important to note that in the common cultural space are preserved only those values and ideals of local cultures that contribute to the development of society as a whole. The role of contemporary art in the peculiarities of the integration of contemporary art into the cultural space of the regions of Ukraine is assessed. It is noted that the main mission of cultural policy should be the spread of cultural norms, universal and national social ideals, as well as creating conditions for the full and harmonious development of the individual through preservation and involvement of cultural heritage (tangible and intangible), traditions and their actualization in modern life. Contemporary art is of particular importance in the implementation of this problem, and the cultural landscape is a physical and mental expression of the organization of space by man. It allows you to consider the cultural space locally, on the example of a particular region, in its relationship with a single culture. Thus, we can talk about the cultural landscape of the region, region, city, as well as an individual group or other community.

Keywords: contemporary art, cultural landscape of the region, regional development, dialogue of cultures, integration.

Актуальність теми дослідження. Останнім часом в урядових документах і засобах масової інформації активно вживається термін «єдиний культурний простір», однак не дається його цілісне тлумачення, що обумовлює необхідність його пояснення і поглибленого вивчення. Одна з основних причин такого частого вживання цього поняття криється в невизначеності суспільного ідеалу й ініціації його активних пошуків. Шляхом розкриття суті і структури єдиного культурного простору можна прийти до глибшого розуміння причин політичних, економічних і соціокультурних процесів, що відбуваються в нашій країні. Сучасному мистецтву у цьому питанні приділяється особливе місце.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей інтеграції сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній час немає робіт, що спеціалізуються на вивченні єдиного культурного простору та інтеграції в нього сучасного мистецтва. Однак, вже починаючи з античності в працях Платона, Аристотеля, Демокрита, Епікура в тій чи іншій мірі були спроби осмислення культури з точки зору її цілісності. Пізніше в період Середньовіччя ці роздуми продовжили Фома Аквінський і Альберт Великий. Цієї проблеми стосувалися і класики російської філософії, такі як В. Соловйов, П. Флоренський, М. Бахтін. У ХХ столітті пошук підстав єдності культурного простору продовжили найбільші західні філософи: Е. Гуссерль, М. Гайдеггер, Х. Ортега-і-Гассет та інші. Ключовим фактором цілісності вони називали онтологічну єдність, тобто спільність

традицій, способу життя. Таким чином, в якості глибинних підстав єдності культури дослідниками виділяються ціннісні універсалії [цит. за 2, 113].

З огляду на вищенаведені інтерпретації поняття єдиного культурного простору, нам слід вивести цілісне визначення, що включає в себе поняття єдності, культури, простору. Єдність забезпечує плідне співіснування культур, оскільки здатна вмістити всю різноманітність їх форм. Універсальні цінності культур забезпечують загальні для всіх потреби, які можуть бути задоволені в єдиному культурному просторі. Під універсальними цінностями маються на увазі загальні для цих культур ідеали, смисли, ідеї. Саме вони є фундаментом для соціокультурного контексту епохи, поширюючись через різні інформаційно-комунікаційні канали. Такі цінності є двигуном внутрішнього розвитку культури, забезпечуючи полілог культур в часі і просторі. Незважаючи на існування універсальних цінностей, кожна культура має власний фундамент. Підміна універсальних цінностей приватними підставами веде до небезпеки конфлікту у взаємодії культур [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. У цьому контексті категорія простору не може існувати поза культурою, так як саме вона є носієм усіх форм людської діяльності. Простір може існувати тільки як єдине, цілісне і закономірне явище. Для культури це виявляється можливим: при всьому різноманітті це єдина структура, яка підтримує своє існування багато тисячоліть. Невід'ємною властивістю культурного простору є його цілеспрямованість [3, 18].

Поєднавши всі ці поняття, ми приходимо до наступного визначення: культурний простір є формою існування культури в єдності її матеріально-речових і духовно-сміслових результатів і зразків, яка виражає протяжність їх поширення, ступінь впливу на свідомість і поведінку людей, глибину засвоєння, прийняття ними ціннісно-сміслового змісту культури. Таким чином, культурний простір є провідником і вмістилищем соціокультурного досвіду, що лежить в основі людських відносин. За допомогою нього історико-культурну спадщину у вигляді текстів культури, смислів, символів, суспільних ідеалів і зразків поведінки, ідей і припущень може бути актуалізовано в будь-якому моменті теперішнього часу. Іншими словами, це простір реалізації людської віртуальності (задатків, можливостей, здібностей, бажань та ін.), Здійснення соціальних програм, цілей і інтересів, поширення ідей і поглядів, мови і традицій, вірувань і норм.

Розширення культурного простору відбувається за допомогою збільшення кількості культурних шарів, ускладнення варіацій і модифікацій культурних форм. Носії цих форм набувають сукупної культурної ідентичності, яка є відображенням навколишнього його культурного контексту [4, 116].

Культурний ландшафт являє собою фізичне і ментальне вираження організації простору людиною. Він дозволяє розглянути культурний простір локально, на прикладі конкретної території, в її взаємозв'язку з єдиною культурою. Можна говорити про культурний ландшафт регіону, області, міста, а також окремого колективу чи іншої спільності. Прикладом центру тяжіння, навколо якого вибудовується культурний ландшафт, може служити велика річка, на берегах якої будується місто. Також центром може служити великий парк, або місце значущих історичних подій, яке збирає навколо себе заходи і великий потік людей. Тут слід зазначити, що, створюючи той чи інший культурний ландшафт, ми створюємо основу динамічного саморозвитку, яка, увібравши в себе наші уявлення про вищі цінності і цілі, потім сама формує ці цілі і цінності, безпосередньо коректуючи діяльність людини [5, 47].

Окрім всесвітньо відомих Асканії-Нова, гейзерів, грязьових лікувальних озер на Херсонщині існують визначні природні об'єкти Станіславський Гранд-Каньйон, Лемурийське озеро, Олешківські піски, водоспади Херсонщини тощо, що є ознакою південного культурного ландшафту України.

Незважаючи на розділення підпросторів за видом діяльності, етнічною, географічною,

політичною або іншою ознакою, всі вони мають єдині для всього культурного простору характеристики: присутність системи «центр-периферія», ареал впливу, а також області часткового зіткнення або злиття з іншими просторами.

Втіленням єдиного культурного простору може служити концепція полікультурного розвитку людського суспільства на основі проведення єдиної культурної політики, створення єдиних правових і економічних умов для розвитку культур різних народів. На державному рівні це політика відкритого розвитку (відповідно до підписаних договорів або прийнятих законів) культурно-національних автономій, товариств і організацій, взаємообміну культурними заходами, надання можливості розвиватися самодіяльної творчості і професійного мистецтва [6, 76].

Основною місією культурної політики має стати поширення культурних норм, загальнолюдських і національних соціальних ідеалів, а також створення умов для повноцінного і гармонійного розвитку особистості через збереження культурної спадщини (матеріального і нематеріального), традицій і їх актуалізації в сучасному житті.

Так, у 2004 році херсонський художник Вячеслав Мошницький заснував музей сучасного мистецтва Херсонщини. Основу колекції музею утворюють роботи митців, які працюють у напрямках сучасного мистецтва та художників-наївистів.

Отже, в практичному застосуванні, єдиний культурний простір може відбуватися на рівні існуючого порядку, вираженого в повсякденних операціях. Усі явища в ньому регулюються за допомогою вторинних систем: державних законів, правил, ідеології, культурних стандартів. Таке визначення може бути застосовано в рівній мірі як в масштабах країни, так і в межах окремих регіонів і міст.

Сучасне мистецтво за своєю природою інтерактивне. Воно вимагає максимально емоційних відгуків на свої меседжі від максимально великої кількості учасників. При цьому характер таких відгуків – негативний або позитивний – особливого значення не має.

Крім того, сучасне мистецтво в силу своєї демократичності і наближеності до вуличної культури дозволяє переформатувати міський культурний ландшафт. Виставки-акції художників у спальних районах мегаполісів допоможуть зв'язати простір енергією співтворчості і активізувати соціальну ініціативу міських сусідств. Співпраця місцевої влади, архітекторів, соціальних дизайнерів, актуальних художників і жителів районів формує поле загального інтересу і

допомагає відновити зруйновані суспільні комунікації.

Значущими соціально-економічними результатами включення актуального мистецтва в культурну політику міста і регіону є нові можливості в плані регенерації і міського розвитку в цілому, підвищення обсягів туристичних потоків (від 3% щорічно), створення нових робочих місць і стимул до розвитку та інших галузей, поліпшення вигляду міста і актуалізація проблеми місця в публічному дискурсі [7, 48].

Так, у жовтні 2016 року за ініціативи Віталія та Світлани Белобрових на території колишнього комбайнового заводу почав свою роботу Urban CAD, що став свого роду арт-простором для дизайнерів, художників, музикантів, кіношників та просто креативних людей.

Що стосується соціальних переваг, які забезпечуються новою культурною політикою, то найбільш значущими з них є підвищення соціальної солідарності і зниження соціальної напруженості на основі розширення міжкультурного діалогу; розвиток окремих цільових програм для дітей, молоді, пенсіонерів, меншин, проблемних дітей; поширення волонтерського руху. В цілому проекти актуального мистецтва, що розширюють зону комунікації, сприяють низовій культурній активності громадян.

Висновки. Таким чином, можна розширити сфери культурної активності в залежності від особливостей і потреб регіонів і міст (ландшафтна архітектура, ленд-арт, стріт-арт, історико-культурні проекти, актуальні театральні, музичні фестивалі тощо), а також виробити нові підходи до стратегічного планування міського і регіонального розвитку на основі культури із залученням проектів актуального мистецтва. Це допоможе трансформувати точкові успіхи в окремих регіонах в стабільно зростаючий потенціал формування нових відносин між державою, бізнесом, творчою інтелігенцією та громадянським суспільством.

References

1. Директиви культурної політики України/ Розроблено експертами групи Культура Реанімаційного пакету реформ. серпень 2015 р. Режим доступу: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/1508_Dyrektyvy-kulturnoji-polityky.pdf (дата звернення: 15.09.2021)

2. Доманська, О. Концептуальне осмислення поняття «національний культурний простір» // Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія. 2014. Вип. 706-707. С. 113-117

3. Appadurai, A. *Modernity At Large: Cultural Dimensions of Globalization* / Arjun Appadurai. Minnesota: University of Minnesota Press, 1996. 229 p.

4. Baumol, W.J. *Performing Arts: The Economic Dilemma*/ W.J. Baumol, W.G. Bowen. New York: The Twentieth Century Fund, 2019. 582 p.

5. Berry, J.W. Lead Article. *Immigration, Acculturation, and Adaptation* // *Applied Psychology: An International Review*. 2017. №46 (1). PP. 5-68. Retrieved from: <http://www.ucd.ie/mcri/resources/Dermot%20Ryan%20Reading.pdf> (date of access: 15.09.2021)

6. Kester, G. *Conversation Pieces: The Role of Dialogue in SociallyEngaged Art* // *Theory in Contemporary Art Since 1985*/ eds.: Z. Kocur and S. Leung. Oxford: Blackwell, 2015. PP. 76-100. Retrieved from: http://cam.usf.edu/CAM/exhibitions/2008_8_Torolab/Readings/Conversation_PiecesGKester.pdf. (date of access: 15.09.2021)

7. Moretti, E. *The New Geography of Jobs*. Boston, New York: Mariner Books, 2013. 294 p.

Література

1. Directives of cultural policy of Ukraine. Developed by experts of the Culture group of the Resuscitation package of reforms. (August 2015). Access mode: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/1508_Dyrektyvy-kulturnoji-polityky.pdf [in Ukrainian].

2. Domanska, O. (2014). Conceptual understanding of the concept of "national cultural space". *Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Philosophy*. 2014. Num. 706-707. 113-117 [in Ukrainian].

3. Appadurai, A. (1996). *Modernity At Large: Cultural Dimensions of Globalization*/ Arjun Appadurai. Minnesota: University of Minnesota Press. 229. [in English].

4. Baumol, W. J. (2019). *Performing Arts: The Economic Dilemma*/ W.J. Baumol, W.G. Bowen. New York: The Twentieth Century Fund. 582. [in English].

5. Berry, J.W. (2017). Lead Article. *Immigration, Acculturation, and Adaptation*. John W. Berry. *Applied Psychology: An International Review*. №46 (1). 5-68. Retrieved from: <http://www.ucd.ie/mcri/resources/Dermot%20Ryan%20Reading.pdf> [in English].

6. Kester, G. (2015). *Conversation Pieces: The Role of Dialogue in SociallyEngaged Art*. *Theory in Contemporary Art Since 1985*, eds.: Z. Kocur and S. Leung. Oxford: Blackwell, 2015. 76-100. Retrieved from: http://cam.usf.edu/CAM/exhibitions/2008_8_Torolab/ [in English].

7. Moretti, E. (2013). *The New Geography of Jobs*. Enrico Moretti. Boston, New York: Mariner Books. 294. [in English].

*Стаття надійшла до редакції 25.03.2021
Отримано після доопрацювання 20.04.2021
Прийнято до друку 30.04.2021*